

Registratienummer: 24.042034

Aan Verenigde vergadering

Van Dijkgraaf en hoogheemraden

Portefeuille Aad Straathof, Marjon Verkleij

Onderwerp Grondwateronttrekkingen binnen Rijnland

Datum 18 juni 2024

Waarom krijgt u deze memo

Door een aantal opeenvolgende droge zomers is er in Nederland veel aandacht voor een doelmatig gebruik van het beperkte beschikbare zoete water. Daarbij wordt ook gekeken naar het gebruik van grondwater. Het in beeld brengen van de omvang van alle grondwateronttrekkingen is mede daarom ook als actie opgenomen in de beleidsbrief 'water en bodem sturend' van het kabinet (najaar 2022). Deze memo geeft inzicht in Rijnlands beleid met betrekking tot grondwateronttrekkingen, de methodiek die Rijnland hanteert om onttrekkingen te registreren en een overzicht van bekende grondwateronttrekkingen en knelpunten die samenhangen met deze onttrekkingen binnen Rijnland.

Wat is het belangrijkste

Rijnland heeft de grondwateronttrekkingen goed in beeld. Uit de beleidsbrief water en bodem sturend volgen geen directe acties voor Rijnland. We houden de vinger aan de pols bij externe beleidsontwikkelingen.

Beleid meld- en vergunningplicht

Het Rijnlandse beleid is gericht op het beperken van de risico's die samenhangen met het onttrekken en infiltreren van grondwater. Zo is een ieder die een grondwateronttrekking meldt, of daar een vergunning voor aanvraagt, verplicht om voorafgaand de effecten van die onttrekking of infiltratie op de omgeving in beeld te brengen en eventueel mitigerende of compenserende maatregelen te nemen.

Daarnaast onderscheidt Rijnland verschillende doelen van grondwateronttrekkingen (Onttrekken voor planten of vee, saneringen of overige onttrekkingen) en verschillende risicogebieden voor grondwateronttrekkingen: waterwingebieden, kwetsbare gebieden en de overige gebieden.

Een grondwateronttrekking mag binnen Rijnland worden uitgevoerd nadat de melding is goedgekeurd of een vergunning is verleend. Een melding wordt goedgekeurd als er voldoende zicht is op de effecten richting de omgeving en deze effecten acceptabel zijn. Zo worden eventuele risico's voorafgaand aan de onttrekking zoveel mogelijk gemitigeerd. De invloed van de onttrekking op de omgeving wordt hoofdzakelijk bepaald door het maximale debiet van de onttrekking en de grondsoort waar deze onttrekking in plaatsvindt.

Bij onttrekkingen die plaatsvinden in een gebied dat kwetsbaar is voor grondwateronttrekkingen of een provinciaal milieu beschermingsgebied, wordt bij een relatief lager debiet meer vooronderzoek vereist dan in de overige gebieden. Het vooronderzoek bestaat hoofdzakelijk uit het opstellen van een bemalingsadvies conform de geldende beoordelingsrichtlijn (BRL 12010). In zo'n bemalingsadvies worden onder andere de effecten van de grondwateronttrekking inzichtelijk gemaakt op (kwetsbare)gebruiksfuncties binnen het invloed gebied van de grondwateronttrekking.

Rijnland kent geen algehele vrijstellingen voor het melden van grondwateronttrekkingen. Ook relatief kleine onttrekkingen <1 m³/uur vallen onder de meldplicht. Agrarisch bemalen drainages vormen een uitzondering op deze regel en hebben geen meld- of registratieplicht. Onder agrarisch bemalen drainages vallen ook waterinfiltratiesystemen (actieve WIS), die worden toegepast in veenweidegebied om bodemdaling en CO₂-uitstoot uit veengronden te remmen.

In tabel 1 wordt weergegeven vanaf wanneer een onttrekking onder de vergunningplicht valt en/of er uitgebreid vooronderzoek noodzakelijk is (voorwaarden zonder vergunning en vergunning).

Tabel 1 overzicht vergunningsplicht, zorgplicht of voorwaarden zonder vergunning

doel	melding (zorgplicht)	Voorwaarden zonder vergunning	vergunning*
Grondwater onttrekken voor planten of vee	0-10m ³ /uur 0-5.000m ³ /maand, 0-12.000m ³ /jaar	n.v.t.	vanaf 5 maanden per jaar of > 5-10m ³ /uur, 2.500-5.000m ³ /maand of 12.000m ³ /jaar
Grondwatersanering	0-10m ³ /uur 0-5.000m ³ /maand, 0-12.000m ³ /jaar	tot: 10-25m ³ /uur, 5000-15.000m ³ /maand of 20.000-300.000m ³ totaal	> 10-25m ³ /uur, 5000-15000m ³ /maand of 20.000-300.000m ³ totaal of langer dan 4 jaar**
Overige onttrekkingen (bijv. t.b.v. bouwputten of aanleg kabels en leidingen)	0-10m ³ /uur 0-5.000m ³ /maand, 0-12.000m ³ /jaar	tot: 10-25m ³ /uur, 5.000-40.000m ³ /maand of 20.000-100.000m ³ /jaar	> 10-25m ³ /uur, 5.000-40.000m ³ /maand of 20.000-100.000m ³ /jaar of langer dan 6 maanden
Brandblusvoorziening	valt altijd onder zorgplicht	n.v.t.	n.v.t.
*bij invloed op een waterkering is altijd een vergunning noodzakelijk (brandblusvoorzieningen uitgezonderd)			
** voor saneringen in PMV gebieden geldt dat een onttrekking vanaf 3 maanden onder de vergunningplicht valt			

n.b. de ranges in de tabel zijn afhankelijk van de locatie waar de onttrekking plaatsvindt. De strengste regels gelden voor gebieden die onder de Provinciale milieuverordening vallen gevolgd door de gebieden die kwetsbaar zijn voor onttrekkingen en de overige gebieden.

Registratie grondwateronttrekkingen en -infiltratie

Conform de BRO (Basisregistratie ondergrond) is Rijnland verplicht de melding plichtige grondwateronttrekkingen te registreren in het LGR (landelijk grondwaterregister). Voor de onttrekkingen waar een vrijstelling voor is wat betreft de registratieplicht (brandblusvoorzieningen en onttrekkingen ten behoeve van planten of vee kleiner dan 12.000m³ per jaar) geldt dat de onttrokken hoeveelheden ambtshalve worden vastgesteld. Hierbij wordt een schatting gemaakt van de onttrokken hoeveelheid.

Een onderzoek van Sterk Consulting (zie [hier](#)) waarin de waterschapsverordeningen op het gebied van regulering voor het onttrekken van grondwater onderling zijn vergeleken, laat zien dat driekwart van de waterschappen tenminste één vrijstelling voor de meet- en registratieplicht heeft. Opgemerkt wordt dat de waterschappen die geen vrijstelling voor de meet- en registratieplicht hebben, vaak een algehele vrijstelling van de meldplicht hebben tot een bepaald aantal m³ per uur. Een vrijstelling van meldplicht betekent automatisch een vrijstelling van de meet- en registratieplicht. Het onderzoek laat bovendien zien dat er geen enkel waterschap is dat een volledig beeld heeft van de grondwateronttrekkingen binnen haar beheersgebied. Dit komt door de vrijstellingen in de meet- en registratieplicht en/of de meldplicht. Aangezien de vrijstelling over relatief kleine onttrekkingen gaat, zal een uitbreiding naar een 100% registratieplicht voor Rijnland niet tot andere inzichten gaan leiden.

Grondwateronttrekkingen binnen Rijnland en knelpunten

Ruim 85% van het onttrokken grondwater binnen Rijnland is ten behoeve van tijdelijke bronbemalingsinstallaties benodigd voor de realisatie van bouwkuipen. Indien er sprake is van een onttrekking uit een strategische zoetwatervoorraad geldt er een verplichting om het onttrokken grondwater te retourneren in de bodem. Op deze wijze wordt circa 40% van dit onttrokken water weer geretourneerd in de bodem door middel van retourbemaling.

In tabel 2 staan de gemiddelde jaarlijkse onttrekkingshoeveelheden over de periode 2021-2023 weergegeven.

Tabel 2 Gemiddelde jaarlijkse onttrekkingshoeveelheden grondwater binnen Rijnland in de periode 2021-2023

Type onttrekking	Gemiddelde onttrekkingshoeveelheid [m3/jaar]	Retourbemaling [m3/jaar]	Netto onttrekking [m3/jaar]
Grondwater onttrekking voor planten of vee	230.761		230.761
Bronbemaling (overige onttrekkingen)	5.437.730	2.175.092 (ca 40%)	3.262.638
Overige onttrekkingen voor Industriële doeleinden	245.190		245.190
TOTAAL			3.738.589

De netto jaarlijkse onttrekkingshoeveelheid bedraagt over de afgelopen jaren circa 3,7 miljoen m³. Onttrekkingen voor planten of vee bedragen hiervan circa 5% (ruim 200.000 m³/jaar). Deze hoeveelheid is relatief stabiel over de afgelopen drie jaar (er is geen toename zichtbaar). Ten opzichte van de totale waterbalans van Rijnland (circa 700 miljoen m³/jaar) zijn deze hoeveelheden zeer klein. Er zijn binnen Rijnland geen knelpunten rondom permanente grondwateronttrekkingen bekend.

Naast de grondwateronttrekkingen waar Rijnland het bevoegd gezag van is, vinden er ook grondwateronttrekkingen plaats onder het bevoegd gezag van de provincies. Hieronder vallen o.a. onttrekkingen met bijbehorende infiltraties voor drinkwater en grote industriële onttrekkingen (>150.000m³/jaar). Via het landelijk grondwater register (LGR) zijn dit type onttrekkingen opgevraagd binnen het gebied van Rijnland. Voor de provincie Noord-Holland geldt dat het hier enkel gaat om een drinkwaterwinning (van de Amsterdamse Waterleidingduinen) waarbij tussen 2021 en 2023 ongeveer 200 miljoen m³ is onttrokken en 165 miljoen m³ is geïnfilteerd. De provincie Zuid-Holland loopt achter met de registratie in het LGR en voor de periode 2021-2023 zijn niet alle gegevens ingevuld. Er is in 2021 een industriële onttrekking (Croda in Gouda) gemeld met een debiet van 526.247m³. Op basis van historische gegevens wordt geschat dat er daarnaast nog twee drinkwaterwinningen (Dunea) aanwezig zijn die per jaar ongeveer 75 miljoen in totaal onttrekken maar ook infiltreren.

Externe ontwikkelingen

Naar aanleiding van de motie Van Ginneken/De Groot (zie [hier](#)) is het ministerie van Infrastructuur en Water een onderzoek gestart naar de uitvoerbaarheid van (implementatie van) een uniforme vergunning-/meldplicht voor alle grondwateronttrekkingen. Binnen dit onderzoek wordt ook de haalbaarheid van maatwerkoplossingen onderzocht. Rijnland is betrokken bij dit onderzoek (deels via de Unie van Waterschappen).

Ook de provincie Zuid-Holland is recent is een onderzoek gestart naar het huidige beleid rondom grondwateronttrekkingen. De provincie laat hierbij een inhoudelijk onderzoek uitvoeren, waarbij ook de waterschappen worden geïnterviewd. Het gaat daarbij om ervaringen met het huidige kader en wensen ten aanzien van nieuwe kaders. Eén en ander kan leiden tot een gewijzigd provinciaal beleidskader in 2025.

Vervolg

We houden externe ontwikkelingen in de gaten en updaten de VV wanneer nodig.